

KOMPETENSIYAVIY YONDASHUV ASOSIDA O‘QUVCHILARNING KREATIV FIKRLASHINI RIVOJLANTIRISH PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK MUAMMO SIFATIDA**Abdisheripova Shaydo Bahtiyor qizi***Ajiniyoz nomidagi Nukus davlat pedagogika instituti doktoranti*

Annontatsiya: *Mazkur maqolada o‘quvchilardagi kreativ qobiliyatlarni rivojlantirish maqsadida foydalanish lozim o‘qituvchi vazifalari haqidagi kerakli ma’lumotlar va manbalar keltirib o‘tilgan. Maqolada berilgan ma’lumotlar asosida o‘qituvchilar va ota-onalar o‘zilar uchun kerakli tavsiyalarni olishlari mumkin.*

Kalit so‘zlar: ta’lim, metodika, tafakkur, kreativlik, belgi, mashq, fikrlash, ijodkorlik, fikrlash, erkinlik.

Abstract: *This article provides the necessary information and resources on teacher responsibilities that should be used to develop creative skills in primary school students. Based on the information provided in the article, teachers and parents can get the advice they need.*

Keywords: *education, methodology, thinking, creativity, character, exercise, thinking, creativity, thinking, freedom.*

Ta’limdagi kompetensiyaga asoslangan yondashuv ma’lum metodlar va pedagogik yondashuvlardan foydalanishni o‘z ichiga oladi. Ushbu atama mahalliy fanni sezilarli darajada modernizatsiya qilgandan keyingina qo‘llanila boshlandi. Hozirgi vaqtda asosiy vakolatlarni shakllantirish muammolarini tahlil qiladigan jiddiy ilmiy, uslubiy va nazariy ishlar paydo bo‘ldi. Masalan, A. V. Xutorskiyning "Didaktik evrika" monografiyasi, shuningdek, L.F.Ivanovanning mualliflik metodikasi, boshlang‘ich, asosiy, o‘rta maktablarda ta’limni modernizatsiya qilishga qaratilgan. Ta’limdagi kompetensiyaga asoslangan yondashuv - bu maqsadlarni aniqlash, mazmunini tanlash, o‘quv jarayonini tashkil etish, umumjahon natijalarini baholash tamoyillari to‘plamidir. Ular orasida: maktab o‘quvchilari tomonidan o‘zlarining ijtimoiy tajribalarini qo‘llash asosida faoliyatning turli sohalari va variantlarida yuzaga keladigan muammolarni mustaqil hal qilish yo‘llarini ishlab chiqish; dunyoqarash, siyosiy, axloqiy, bilim muammolarini hal qilishda didaktik va ijtimoiy tajribani moslashtirish.

Ta’limdagi kompetensiyaga asoslangan yondashuv ta’limning ma’lum bir bosqichida o‘quvchilar erishgan ta’lim darajasini tahlil qilish orqali ta’lim qobiliyatlarini baholashni o‘z ichiga oladi.

Zamonaviy ta’limdagi kompetensiyaga asoslangan yondashuv - olingan bilimlarni qo‘llash qobiliyatiga e’tiborni qaratish usuli. Ta’limning maqsadlari maktab o‘quvchilarining yangi imkoniyatlarini aks ettiradigan, ularning shaxsiy o‘sishini aks ettiradigan maxsus so‘zlar bilan tavsiflanadi. Shakllangan asosiy vakolatlar ta’limning "yakuniy natijalari" sifatida qaraladi. Lotin tilidan tarjima qilishda "kompetensiya" insonning ma’lum bir tajribaga, bilimga ega bo‘lgan qator masalalarini anglatadi.

Ta'lim sohasidagi vakolatga asoslangan yondashuv - bu noaniq vaziyatda odamning aniq va samarali harakat qilishidir. Uning asosiy xususiyatlarini ta'kidlab o'tamiz:

- faoliyat doirasi;
- vaziyatning noaniqlik darajasi;
- harakat usulini tanlash variantini;
- qabul qilingan usulni asoslash.

Kreativlik so'zini ilk bor 1922-yilda AQSh olimi D. Simpson tomonidan qo'llanilgan. Ushbu atama orqali shaxs qolipdagi, stereotip, odatiy tafakkurdan voz kechish qobiliyatini ta'riflagan. Kreativlik (lot. creatio – yaratish, vujudga keltirish) – bu insonning noodatiy g'oya, fikr bera olish, muammolarni takrorlanmas, original yechimini topish, tafakkurning an'anaviy shakllaridan voz kecha olishga bo'lgan qobiliyatidir.

K. Rodjers (1944) kreativlik deb muammolarni yangi yechimi va biror narsa, voqea, xolatni ifoda etishning yangi usullarini aniqlashni tushunadi. Kreativlik bilan shaxs va intellektual xossalar taqqoslangan tadqiqotlar kata ahamiyatga egadir. Intellektual xossalar bilan taqqoslash bo'yicha tadqiqotlar Dj.Gilford tomonidan amalga oshirilgan. Kreativlik – bu insonning shaxsiy xususiyati bo'lib, uning o'z-o'zini takomillashtirib va rivojlantirib borishi bilan bog'liq.

Kreativlik (lot., ing. “create ” – yaratish, “creative ” yaratuvchi, ijodkor) – individning yangi g.,oyalarni ishlab chiqarishga tayyorlikni tavsiflovchi hamda mustaqil omil sifatida iqtidorlikning tarkibiga kiruvchi ijodiy qobiliyati. Shaxsning kreativligi uning tafakkurida, muloqotida, his-tuyg'ularida, muayyan faoliyat turlarida namoyon bo'ladi.

Bolalarda kreativlikni rivojlantirishda quyidagilarga e'tibor qaratish zarur:

- 1) ular tomonidan ko'p savollar berilishini rag'batlantirish va bu odatni qo'llab-quvvatlash;
- 2) bolalarning mustaqilligini rag'batlantirish va ularda javobgarlikni kuchaytirish;
- 3) bolalar tomonidan mustaqil faoliyatni tashkil etilishi uchun imkoniyat yaratish;
- 4) bolalarning qiziqishlariga e'tibor qaratish.

Quyidagi omillar shaxsda kreativlikni rivojlantirishga to'sqinlik qiladi:

- 1) o'zini tavakkaldan olib qochish;
- 2) fikrlash va xatti-harakatlarda qo'pollikka yo'l qo'yish;
- 3) shaxs fantaziyasi va tasavvurining yuqori baholanmasligi;
- 4) boshqalarga tobe bo'lish;
- 5) har qanday holatda ham faqat yutuqni o'ylash.

O'quvchilarning kreativ qobiliyatini rivojlantirish usullari va vositalariga ta'sir qiluvchi muhim omillardan biri o'qituvchi-o'quvchilar hamkorligi ekanligiga alohida e'tibor qaratildi. Ma'lumki, ta'lim jarayoni ikki yoqlama xarakterga ega bo'lib, o'qituvchi va o'quvchilarning teng munosabatlaridan tashkil topadi. Bu jarayonga rahbarlik qiluvchi o'qituvchi ta'lim jarayonining to'g'ri tashkil etilishi, ta'lim

maqsadlarining to'g'ri amalga oshirilishi va ta'lim natijalari uchun javobgar shaxs hisoblanadi. Ammo bu, ta'lim jarayoni o'qituvchining to'liq hukmronligi ostida amalga oshadigan jarayon, degan noto'g'ri fikrning tug'ilishiga asos bo'la olmaydi. Hozirgi davr talabi ham kimnidir bo'ysundirish orqali emas, balki hamkorlik munosabati yordamida ijobiy natijaga erishishdir. Ta'lim jarayonida o'quvchilar faoliyatining shakllanishi fan asoslarini o'zlashtirishga oid mexanizmga bo'lib qolmasdan, balki shaxsning umumiy ijtimoiy-madaniy qobiliyatlarini tarkib toptirishga ham qaratilishini unutmazlik lozim. Bizningcha, o'quv vaziyati ta'lim jarayonini tashkil qiluvchi o'zgaruvchan tizim sanalib, u quyidagicha ikki qismdan iborat:

- o'qituvchi bilan o'quvchilar hamkorligi;
- o'quvchilarning o'zaro bir-birlari bilan hamkorligi.

O'qituvchi bilan o'quvchilarning hamkorligi o'qituvchining o'quvchilarga ko'rsatadigan yordamidan boshlanadi. U asta-sekin faollashib o'quv harakatlariga aylanadi. Natijada, o'qituvchi bilan o'quvchilar munosabati hamkorlik pozitsiyasiga o'sib o'tadi.

Materiallar tahlilining ko'rsatishicha, mantiqiy topshiriqlar hamkorlikda bajarilgandagina bilimlarni o'zlashtirish mahsuldor bo'ladi. Ilmiy manbalarda ta'limning shunday tashkil etilishini hamkorlikdagi mahsuldor faoliyat vaziyati, deb atash qabul qilingan. Pedagogik adabiyotlar tahlili va ijodiy tajribalarimiz natijalariga ko'ra hamkorlikdagi mahsuldor o'quv faoliyati vaziyatini tashkil qilishning 2 asosiy tamoyilini ko'rsatib o'tish maqsadga muvofiqdir:

1. Ta'limda mazmunning izchilligi tamoyili. Unga ko'ra shaxs o'z faoliyatini muayyan maqsad asosida tashkil qilishida mazkur faoliyatning uzluksiz shakllanishi ko'zga tashlanadi.

2. O'qituvchi-o'quvchilar hamkorligining mustaqil ijodiy faoliyat bilan bog'liqligi tamoyili.

O'quv jarayonida o'quvchilar bilan hamkorlik qilish katta ahamiyatga ega. O'quvchilarning ta'limga qay darajada ixlos qo'yishi o'qituvchining mana shu hamkorlikni yarata bilish mahoratiga bog'liq. O'qituvchi bilan o'quvchilarning o'quv faoliyatidagi muhitning to'g'ri uyushtirilishi o'quvchilarning fanga bo'lgan qiziqishlarini oshiradi, ularni butun kuch va g'ayratini sarflashga undaydi. Bu o'zaro muloqotning shunday bir shaklidirki, bunda o'quvchi o'zini pedagogik ta'lim obyekti deb emas, balki mustaqil va erkin harakat qiluvchi shaxs deb biladi. O'qituvchining o'rganilayotgan fan bo'yicha qaysidir bir ma'lumotga aniqlik kiritish paytida o'quvchilarga yordam so'rayotganday murojaat qilishi hamkorlik faoliyatini yanada chuqurlashtiradi. O'quvchilarni o'rganuvchi va tarbiyalanuvchiga aylantirish o'qitish jarayonini muvaffaqiyatli olib borishninggina sharti bo'lib qolmay, balki ularni har jihatdan barkamol insonlar qilib tarbiyalashning ham muhim shartidir.

O'quvchi o'qitish va tarbiyalash jarayonining o'zidayoq bilim va tarbiya oluvchi shaxsga aylanadi. Sh.A.Amonashvili ta'lim jarayonida o'quvchi bilan hamkorlik

munosabatini oʻrnatish lozimligini taʼkidlab, shunday deydi: «Oʻquvchining oʻquv biluv faoliyati nafaqat qiziqarli oʻquv material va uni tushuntirishning turli metodlari vositasida, balki pedagogning taʼlim jarayonidagi muomala xarakteriga koʻra tartibga solinadi. Mehr, ishonch, hamkorlik, hurmat mavjud boʻlgan muhitda oʻquvchi oʻquv topshiriqlarini oson oʻzlashtiradi. Yutuqlari, mustaqil fikri, ijodiy izlanishlari yuqori baholanayotganini koʻrgan oʻquvchi yanada murakkab boʻlgan oʻquv topshiriqlarini bajarishga intila boshlaydi».

Oʻqitishda muammoli taʼlimdan foydalanish ham, kreativ qobiliyatni shakllantirishda samarali hisoblanadi. Oʻquvchilarning biror-bir haqiqatni mustaqil izlashi va kashf etishi bilan bogʻliq boʻlgan taʼlim metodlaridan evristik yoki tadqiqotchilik metodlari bilan birga oʻquvchilarni ijodiy fikr “laboratoriyasi”ga olib kiradigan jarayon ham asosiy ahamiyatga egadir.

Muammoli taʼlim shu jihatdan bir qancha afzalliklarga ega:

1. U oʻquvchilarni mantiqiy, ilmiy, didaktik, ijodiy fikrlashga oʻrgatadi.
2. U oʻquv materialini ishonarli qiladi, bu bilan bilimlarning eʼtiqodga aylanishiga koʻmaklashadi.

3. U odatda, ancha taʼsirchan boʻlib, chuqur intellektual his-tuygʻular, shu jumladan koʻtarinki ruh, hissini oʻz imkoniyatlari va kuchiga ishonch tuygʻusini vujudga keltiradi, shuning uchun u oʻquvchilarni qiziqtiradi, oʻquvchilarda ilmiy bilishga jiddiy qiziqishni tarkib toptiradi.

4. Haqiqat qonuniyatining mustaqil “kashf etilishi” olingan bilimlarni unutmasligi aniqlab chiqilgan, mustaqil hosil qilingan bilimlar unutilgan taqdirda ham ularni tezda qayta tiklash mumkin.

Muammo yuzasidan olib borilgan izlanishlar oʻquvchilarning oʻquv jarayoniga munosabati oʻqituvchi va oʻquvchilar oʻzaro taʼsir jarayonining toʻgʻri tashkil etilishi, oʻquv materiallarini tanlash va tashkil qilish, bilimlarni oʻzlashtirish jarayonini takomillashtirish usullariga, oʻquv natijalariga qoʻyiladigan baho tizimiga bogʻliqligini koʻrsatdi. Kreativlik va oʻzaro hamkorlik bir-biriga mustahkam bogʻliq.

Zero, faqatgina yangicha yondashuv asnosida hamkorlik vujudga keladi va mana shu hamkorlikda ijodkorlik oʻz ifodasini topadi. Pedagogik kreativlikni faqatgina yangilikka, tajribalar oʻtkazishga intilish deb tushunmaslik kerak. Bu intilish sogʻlom fikrning rasmiyatchilik ustidan gʻalabasini ham ifoda etadi. Demokratiya, oshkoralik boʻlmagan joyda, maʼmuriyatchilik va oʻqituvchining irodasi bilan dars jarayonida oʻquvchilarning mustaqil fikrlash faoliyatiga rahna solinsa ijodiy hamkorlik barham topadi.

Boshlangʻich sinf darslarida oʻquvchilarning kreativ qobiliyatini rivojlantirishga xizmat qiladigan topshiriqlar ustida ishlash alohida oʻrin tutadi. Oʻquvchi oʻzi uchun qulay sharoitda hayotiy va oʻquv tajribasiga tayanib ogʻzaki yoki yozma nutqi orqali fikrlash faoliyatini amalga oshiradi. Unda har bir fanning oʻzi uchun nomaʼlum qirralari xususida oʻqituvchi bilan faol hamkorlik qilish uchun ruhiy tayyorgarlik paydo boʻladi.

U mavzu yuzasidan berilgan savollarga tegishli javob qaytarish uchun mustaqil ijodiy izlanishlarga harakat qiladi. O'qituvchi bunday hamkorlik jarayonida o'quvchilarning kreativligini o'stirish bilan birga diagnostik vazifani ham bajaradi, ya'ni o'quvchilarning qobiliyati, qiziqish doirasini aniqlaydi, kreativ iqtidorini chamalaydi. Kreativlikni rivojlantiruvchi topshiriqlar ustida ishlash jarayonida bu g'oyat muhimdir.

Boshlang'ich ta'lim – bu har bir bolaning hayotida chuqur iz qoldiruvchi ta'lim turidan biri bo'lib, ta'limning bu bosqichida pedagog o'qituvchilarga katta mas'uliyat yuklatiladi. Ya'ni boshlang'ich sinf o'quvchilarining kreativlik qobiliyatlarini rivojlantirish metodikasi hali maxsus o'rganishni talab etmoqda.

O'quvchilar o'z-o'zidan kreativ bo'lib qolmaydi. Uning kreativ qobiliyati ma'lum vaqt ichida izchil o'qib-o'rganish, o'z ustida ishlash orqali shakllantiriladi va asta-sekin takomillashib, rivojlanib boradi.

O'qituvchilar o'quvchilar bilan hamkorlikda ish yuritib, ularning har bir fikrini inobatga olishi va buni o'quvchiga sezdirishi kabi muhim vazifalarni bajarish orqali o'quvchilarni o'zgacha yondashuvli ya'ni kreativ bo'lishlariga erishishi mumkin. O'qituvchi o'quvchilarga muammoli masala va vaziyatlarni berib, o'quvchining masala yechimini topishga ijodiy yondashishi undagi hissiy irodaviy sifatlarni rivojlanishiga yordam beradi. Bu o'quvchilarni o'z ustida ishlash, mustaqil o'qib o'rganishiga imkoniyat, ichki ehtiyojning oshishiga turtki bo'ladi.

«Kreativlik» tushunchasi «ijod» tushunchasi bilan bog'liq. Biroq, «kreativlik» tushunchasi tegishli lug'atlarda munosib differentsiyasini topmagan va ijod psixologiyasida yetarlicha aniqlanmagan. O'nlab ilmiy ishlarda kreativlikning u yoki bu qirralariga turlicha yondashib, har xil darajada qamrab olinayotganligiga qaramasdan, hozirgacha na muammoning o'ziga va na unga taalluqli bo'lgan amaliy savollarga nisbatan yagona to'xtam mavjud emas.

Yuqoridagi fikrlarni umumlashtirgan holda kreativlik va ijodkorlik aynan bir xil ma'no anglatmaydi degan fikrga keldik. Chunki, ijodkorlik deganda barchaning ko'z o'ngiga ma'lum bir narsani ixtirosi, chizmasi va hokazolar kelishi mumkin. Lekin biz tadqiqotimizda kreativlikni, dars jarayonida berilgan vazifaga hech kimnikiga o'xshamas yo'l topish va uni ilmiy asoslay olish, yangicha fikrlash, uni tadbiq eta olish qobiliyati deb oldik. Ya'ni biz tadqiqotimizda ta'lim sohasiga oid kreativlikni ya'ni boshlang'ich sinf o'quvchilarining kreativ qobiliyatlarni rivojlantirish metodikasini ko'rib chiqamiz. Kreativlik ijodkorlikka nisbatan kengroq tushuncha degan fikrga keldik.

Ma'lumotlarni kuzatish natijasida quyidagi xulosalar ishlab chiqildi:

- 1) avvalo, har bir dars jarayoni tashkil etilishida aniqlik bo'lishi. O'qituvchi o'quvchilarga erkinlikni, albatta, me'yorida ta'minlab berishi lozim;
- 2) boshlang'ich ta'limning o'ziga xos xususiyatlaridan biri bu –bolalarning maktabga tayyorgarlik darajasi, ijtimoiy tajribasi, psixofiziologik rivojlanishi bir xil emasligidadir.

Shunga ko‘ra boshlang‘ich ta‘lim o‘quv fanlari dasturlaridagi topshiriqlarda o‘quvchilarda bilim, ko‘nikma va malakalarni shakllantirishga e‘tibor berilgan bo‘lsa-da, ammo o‘quvchilarda ijodiy faoliyatni rivojlantirish nuqtainazaridan ularni takomillashtirish zarur. Ya‘ni o‘qituvchilar ma‘suliyatli va e‘tiborli bo‘lish zarur. Shuningdek, o‘quvchilarning kreativ qobiliyatlari rag‘batlantirilsa va samimiy muhit yaratilsagina, kreativ fikrlashni odatga aylantira oladilar. Hato qilishdan, muvaffaqiyatsiliklardan cho‘chish, haddan tashqari baholarga e‘tibor qaratish, tanqidga uchrashdan qo‘rqish hissi mavjud o‘quvchilarda kreativlik odatga aylanmaydi.

3) muayyan omillar o‘quvchilarda kreativlik sifatleri, malakalarining rivojlantirishga to‘sqinlik qiladi. Shu sababli pedagogik jarayonda o‘qituvchilar ushbu omillarni bartaraf etishga e‘tibor qaratishlari kerak.

Quyidagi omillar shaxsda kreativlikni rivojlanishiga to‘sqinlik qiladi:

- O‘z-o‘zini tavakkaldan olib qochish;
- Fikrlash va xatti-harakatlarda qo‘pollikkka yo‘l qo‘yish;
- Shaxs fantaziyasi va tasvvurining yuqori baholanmasligi;
- Boshqalarga tobe bo‘lish;
- Har qanday holatda ham faqat yutuqni o‘ylash.

Devid Lyuisning bolalarda kreativlikni rivojlantirishga oid ko‘rsatmalari

1. Bolalarning savollariga chidam bilan to‘g‘ri javob bering.
2. Ularning savollari va fikrlarini jiddiy qabul qiling.
3. Bolalarga o‘z ishlari bilan shug‘ullanishlari uchun alohida xona yoki burchak ajrating.
4. Agarda ijodiy jarayon bilan bog‘liq bo‘lsa, u holda bolani xonadagi tartibsizlik uchun koyimang.
5. Vaqti-vaqti bilan bolalarga ularni yaxshi ko‘rishingizni va ularni qanday bo‘lsalar, shunday qabul qilishlarini namoyon eting.
6. Bolalarga imkoniyatlariga mos yumushlarni buyuring.
7. Ularga shaxsiy rejalarini ishlab chiqish va qarorlar qabul qilishga komaklashing.
8. Bolalarga faoliyatlarda yuqori natijalarga erishishlariga yordam bering.
9. Kamchiliklarini ko‘rsatgan holda bolani boshqalar bilan solishtirmang.
10. Bolani kamsitmang va o‘zini yomon, ojiz deb hisoblashishiga yo‘l qo‘ymang.
11. Uni mustaqil fikrlashga o‘rgating.
12. Bolani sevimli mashg‘ulotini tashkil etishi uchun zarur buyumlar bilan qurollantiring.
13. Uni turli voqealarni o‘ylab topishga, fantaziya qilishga majburlang, bu jarayonda unga yordamlashing.
14. Bolani yoshlikdan o‘qib-o‘rganishga odatlantiring.
15. Doimo bolaning ehtiyojlariga e‘tibor qarating.
16. Har kuni bola bilan yuzma-yuz suhbatlashish uchun vaqt toping.
17. Oilaga oid masalalarning muhokamasiga bolalarni ham jalb qiling.

18. Xatolari uchun bolani masxara qilmang.
19. Bolani har bir yutug‘i uchun maqtang.
20. Uning yutuqlarini maqtashda samimiy bo‘ling.
21. Bolani turli yoshdagi kishilar bilan muloqot qilishga o‘rgatib boring.
22. Uning borliqni anglashiga yordam beradigan amaliy tajribalarni o‘ylab toping.
23. Bolaga turli latta-puttalar bilan o‘ynashni taqiqlamang – bu uning tasavvurini

boyitadi.

24. Uni muammoni topish va uni hal qilishga rag‘batlantiring.
25. Bolaga nisbatan o‘z munosabatingizni baholashda odil bo‘ling.
26. U bilan muhokama qilinadigan mavzularni cheklamang.
27. Bolaga qarorlarni mustaqil qabul qilish va uning uchun javobgar bo‘lish imkonini bering.
28. Bolaga uning shaxs bo‘lib shakllanishi uchun yordam bering.
29. Bolaga uning uchun foydali bo‘lgan teleko‘rsatuvlarni tomosha qilishi va radio eshittirishlarni tinglashi uchun ko‘maklashing.
30. Uni o‘z qobiliyatlarini ijobiy qabul qilishga odatlantirib boring.
31. Bolani kattalardan mustaqil bo‘lishga o‘rgatib boring.
32. Bolaga “Men ham buni bilmayman” deb, uni muvaffaqiyatsizliklarga be‘tibor

bo‘lishga o‘rgatmang.

33. Bolaga, garchi u ishning ijobiy natijaga ega bo‘lishiga ishonmasa-da, boshlangan ishni oxiriga etkazishi uchun imkoniyat yarating.

34. Kundalik daftar yuriting va unga bolada kreativ qobiliyat shakllanishini qayd etib boring.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. Mirziyoyev SH.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. - T.: “O‘zbekiston”, 2017 yil, 488 bet.
2. Mirziyoyev SH.M. Erkin va farovon, demokratik O‘zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – T.: “O‘zbekiston”, 2016 yil, 56 bet.
3. Pedagogik kompetentlik va kreativlik asoslari” moduli bo‘yicha o‘quv-uslubiy qo‘llanma. :- Toshkent 2015,40 bet
4. Davletshin M.G., Do‘stmuhamedova Sh., Mavlanov M., To‘ychiyeva S. Yosh davrlari va pedagogik psixologiya. (O‘quv metodik qo‘llanma). Nizomiy nomidagi TDPU. 2004-yil. 102 b. 46-47 betlar.
5. Innovatsion ta’lim texnologiyalari va pedagogik kompetentlik moduli bo‘yicha o‘quv-uslubiy majmua – Toshkent. 2016
6. Jo‘rayev P.X., Raximov B.X., Xomatov SH.F. Yangi pedagogik texnologiyalar. Muammoli ta’limga asoslangan o‘quv-metodik qo‘llanma. –T.: Fan, 2005, 66 b.

7. Adizov B. Boshlang‘ich ta‘limni ijodiy tashkil etishning nazariy asoslari: Ped. fan. dok. ... dis. –Toshkent, 2003. – 276 b.

8. Aliyev A. O‘quvchilarning ijodkorlik qobiliyati. –Toshkent: O‘qituvchi,1991.40bet.

9. Yusufaliyeva G.A, Abdurahmonova N.N, To‘rabekova A.M “Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida kreativ qobiliyatlarni rivojlantirishda o‘qituvchining ro‘li” ACADEMIC RESEARCH IN EDUCATIONAL SCIENCES VOLUME 2 | ISSUE 4 | 2021 ISSN: 2181-1385 Scientific Journal Impact Factor (SJIF) 2021: 5.723